

Forslag til endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (endret arbeidsulykkesbegrep)

1. Innledning

Personskadeforbundet viser til Arbeids- og inkluderingsdepartementets høringsnotat av 5. september 2025 om forslag til endring av arbeidsulykkesbegrepet i folketrygdloven § 13-3 andre ledd. Forslaget følger opp Stortingsvedtakene i Innst. 361 S (2024–2025) 812, 816, 817 og 818 på en god måte.

Department uttaler eksplisitt at *formålet med de foreslåtte endringene er å sikre at de som i dag faller utenfor ordningen fordi den normale yrkesrisikoen ikke omfattes, skal få rett til erstatning*. Ingen som i dag faller innenfor, skal altså ikke falle utenfor som følge av de foreslåtte endringene. Forbundet oppfatter at forslaget er ment å utvide yrkesskadeerstatningsordningen generelle dekningsområde og at den ikke på noen områder skal vike innskrenkende i forhold til dagens ordning. Med dette som utgangspunkt er Personskadeforbundet i hovedsak tilfreds med de foreslåtte endringene, og stiller seg i det vesentlige positiv til departementets forslag. Endringene vil etter vårt syn gi en mer rettferdig yrkesskadedekning, særlig for yrker med høy fysisk belastning og økt risiko.

Personskadeforbundet vil ellers understreke at det er en helt sentral forutsetning at forståelsen av arbeidsulykkesbegrepet i yrkesskadeforsikringsloven harmoniseres og at den samme forståelsen av legges til grunn hva gjelder ulykkesbegrepet i de lovpålagte ulykkesforsikringene for skoleelever slik at også skoleelever som f. eks skades varig under obligatorisk undervisning, f.eks gymtime, uten at det foreligger et ytre uventet forhold skal godkjennes som yrkesskade og ulykkeskade. Departementets forslag her gjelder endringer i folketrygdloven og tilsvarende justering i yrkesskadeforsikringsloven er således en forutsetning for at tilsiktet styrking av yrkesskadeordningen skal oppnås.

Eks 1. I forbindelse med høydehopp under pålagt gymundervisning svikter kneet til en ung elev og det oppstår en alvorlig og varig kneskade. Skaden godkjennes som yrkesskade etter folketrygdloven, men menerstatning fra elevforsikring blir avslått grunnet manglende ytre årsak og fordi det ikke var å anse som en usedvanlig belastning.

Eks 2. En mindreårig skoleelev deltar på obligatorisk skoleaktivitet i skianlegg. Hun skades meget alvorlig etter hopp. Skaden godkjennes om yrkesskade etter folketrygdloven, men får avslag på elevforsikringen fordi det ikke ble ansett å være skade som følge av en uventet ytre hending.

Personskadeforbundet mener i utgangspunkt at alle skader som skyldes arbeid og arbeidsforhold skal godkjennes som yrkesskade. Vi merker oss at forslaget ikke vil ivareta dette hensyn. Forslaget vil etter vår oppfatning likevel innebære en styrking av arbeidstakeres erstatningsrettslige vern. Personskadeforbundet mener videre at yrkesskadeordningen skal være profesjonsnøytral. En

utvikling der enkelte profesjoner eller yrkesgrupper har særordninger er etter vår oppfatning verken ønskelig eller hensiktsmessig

2. Kravet til «usedvanlig» i dagens regelverk

Dagens regelverk krever at en påkjenning må ha vært «usedvanlig» for å gi rett til yrkesskadeerstatning. Dette innebærer at kun den atypiske yrkesrisikoen dekkes, mens den typiske faller utenfor. Konsekvensen har vært at jo farligere arbeid og jo dårligere arbeidsmiljø arbeidstakeren utsettes for, desto vanskeligere er det å få aksept for at en hendelse er en arbeidsulykke i lovens forstand. Arbeidstakere i risikoyrker har dermed fått et svakere vern.

Etter forbundets oppfatning har det vært problematisk at arbeidstakere i risikofylte yrker må «tåle mer» enn øvrige arbeidstakere. Den relativiseringen dagens regelverk legger opp til, oppleves som urimelig og urettferdig. Den bygger på en tanke om aksept av yrkesrisiko, en tanke som ellers er forlatt eller har fått mindre gjennomslag i praksis. Regelverket har derfor ofte blitt oppfattet som urimelig og i utakt med lovens formål og rettferdshensyn.

Personskadeforbundet ser derfor klart positivt på at departementet med endringene sikter mot å sikre at grupper som i dag faller utenfor yrkesskadeordningen, fordi den normale yrkesrisikoen ikke omfattes, skal stilles bedre og få rett til erstatning. Ved å fjerne relativiseringen, både i det markante og det avdempede ulykkesbegrepet, oppnås at flere grupper får rett til erstatning. Arbeidstakergrupper som i dag faller utenfor yrkesskadeordningen fordi den normale yrkesrisikoen ikke omfattes, vil nå gis rett til erstatning.

3. Synspunkter på det markerte ulykkesbegrepet

Personskadeforbundet er enig i, og ser det som hensiktsmessig og formålstjenlig, å fjerne begrepet «uventet» fra det markerte ulykkesbegrepet. Dette vil medføre at yrkesskadedekningen omfatter skader som skjer på grunn av den vanlige risikoen i arbeidet, og lovens formål realiseres bedre.

Forbundet er imidlertid ikke enig i departementets standpunkt om at skader etter fall i samme plan alltid skal løses i samsvar med flertallsvurderingen i HR-2024-1982-A (Besvimelse). En slik løsning innebærer at arbeidstakere, i alle fall innenfor folketrygdområdet, får et svakere vern enn i dag. Dette synes ikke å være i tråd med endringenes grunnleggende formål om å styrke arbeidstakernes vern.

Personskadeforbundet mener departementets standpunkt bør nyanseres. Slike ulykker med såkalte indre årsaker kan ofte skyldes ytre forhold på arbeidsplassen, som stress, dårlig inneluft, varme, eller fysiske anstrengelser. I slike tilfeller bør arbeidsgiver bære risikoen for den primære årsaken til at det oppstår en indre årsak som medfører fallskaden. Forbundet er derfor uenig i å kategorisk utelukke indre årsaker, og oppfordrer departementet til å klargjøre at fall på samme plan i visse tilfeller kan omfattes dersom de indre årsakene skyldes risikofaktorer på arbeidsplassen.

Videre ser Personskadeforbundet gjerne at departementet klargjør hva som ligger i «ytre» årsaker. I dagens praksis oppstår ofte tvil om det foreligger yrkesskadedekning ved sammenstøt med faste gjenstander, for eksempel ved at skadelidte går på en glassdør eller stanger hodet i en hylle. Slike typetilfeller godkjennes ofte i trygdesammenheng, men avslås av yrkesskadeforsikringsselskaper under henvisning til at det ikke foreligger noen ytre årsak.

Det er et mål at reglene om arbeidsulykke har likt innhold både på trygderettens og forsikringsrettens område, og disse typetilfellene bør derfor behandles likt. I NAVs rundskriv til ftrl § 13-3 uttales det om sammenstøt:

«Sammenstøt med gjenstander og lignende: Etter forvaltningspraksis godkjennes skader i forbindelse med fall i samme plan som yrkesskade, til tross for at fallet ikke er forårsaket av noen ytre påkjønning. I tråd med denne praksis er kravet til ytre påkjønning også lempet på i visse andre tilfeller. Det gjelder for eksempel der medlemmet skader seg på grunn av en indre årsak, som sykdom eller uaktsomhet, forutsatt at den indre årsaken medfører at skaden oppstår som følge av sammenstøt mot en gjenstand eller lignende.»

Eksempler på slike tilfeller:

- Skadelidte slår hodet i et skap når de reiser seg, eller dunker hodet i dørkarmen når de går inn i en bil [...].

Etter Personskadeforbundets oppfatning bør slike sammenstøt med faste gjenstander på arbeidsplassen omfattes av det markerte arbeidsulykkesbegrepets forståelse av «ytre» hendelse. Dette vil bringe harmoni mellom NAVs praksis og forsikringsselskapenes vurdering, og samsvare med den allmenne rettsoppfatningen om hva som er en «ulykke».

4. Synspunkter på det avdempede ulykkesbegrepet og «livets alminnelige risiko»

Personskadeforbundet anser det som både fornuftig og formålstjenlig å fjerne vilkåret om at en påkjønning eller belastning må være «usedvanlig». Endringene vil gi arbeidsgivere insentiv til å bedre arbeidsforholdene og forebygge risiko. Dette vil gi et mer effektivt og rettferdig vern for arbeidstakere, og bidra til å forebygge ulykker og redusere samfunnskostnader.

Departementet foreslår at grensen for hva som faller utenfor loven skal trekkes mot «livets alminnelige risiko». Forbundet er enig i at dette gir en mer rettferdig yrkesskadedekning, og sikrer arbeidstakere mot farene arbeidet utsetter dem for. Samtidig vil det kunne by på utfordringer å definere grensetilfellene mellom arbeidsrisiko og livets alminnelige risiko og tvilsrisikoen i slike tilfeller må da ikke falle på den skadde arbeidstakeren.

Departementet har gjort en viktig presisering ved å slå fast at aktiviteter man utfører i fritiden ikke nødvendigvis er ensbetydende med livets alminnelige risiko. Forbundet deler dette synet, og er enig i at en rekke aktiviteter som utføres privat også kan innebære yrkesrisiko, for eksempel styrketrening, snømåking og snekring. For å klargjøre dette ytterligere, foreslår vi at forarbeidene

presiserer at tilfeller der risikoen påvirkes av arbeidsmiljøet, ikke bør avvises fra dekning selv om de også kan oppstå privat. Det sentrale må være at man sikrer at de skader som skjer som følge av en arbeidssituasjon er dekket, uavhengig av om samme skade også *kunne* skjedd i fritiden.

Det bør også fremheves at man ikke utelukkende avviser ansvar ut fra skadehendelsens art, men at hyppigheten og omfanget av hendelser vurderes. Selv om enkelte løft isolert sett anses som en del av «livets alminnelige risiko», kan hyppigheten og omfanget gjennom en arbeidsdag øke skaderisikoen ut over det som følger av livets alminnelige risiko.

Forbundet er enig med departementet i at grensene best trekkes gjennom eksempler. Vi finner eksemplene i høringsbrevet på side 32–36 gode og nyttige. Forbundet er særlig tilfreds med at det klargjøres at eksemplene fra TRR-2025-3425, TRR-2024-814, TRR-2025-565 og TRR-2010-2166 nå vil godkjennes, i motsetning til tidligere praksis.

5. Konkrete forslag til endret lovtekst – ftrl § 13-3, annet ledd

Samlet sett ser som nevnt Personskadeforbundet positivt på forslagene til endring. Når det er sagt, mener forbundet likevel at lovteksten kan gis en noe annen utforming for bedre å reflektere Stortingets anmodningsvedtak nr. 812.

I forslaget angis følgende forslag til nytt andre ledd i ftrl § 13-3:

Som arbeidsulykke regnes en plutselig ytre hending som medlemmet har vært utsatt for i arbeidet. Som arbeidsulykke regnes også en konkret tidsbegrenset hending som medfører en påkjenning eller belastning, og som er utslag av en risiko ved arbeidet som overstiger livets alminnelige risiko.

Personskadeforbundet mener lovteksten bør kunne forenkles og foreslår på denne bakgrunn følgende formulering:

«Som arbeidsulykke regnes også en konkret tidsbegrenset hending med påkjenning eller belastning som skyldes arbeidet eller arbeidsstedet.»

En slik formulering vil i enda større grad peke på det som er det sentrale; nemlig at arbeidstakere skal vernes mot de skader og det tap som forårsakes av arbeidssituasjonen. En slik formulering vil derfor tjene til å oppfylle formålene bak yrkesskadedekningen.

6. Mobbing og trakassering som arbeidsulykker

Mobbing og trakassering faller i dag regelmessig utenfor arbeidsulykkesbegrepet, jf. høringsbrevet s. 36. Departementet foreslår at denne praksisen videreføres. Personskadeforbundet er ikke enig i dette, og ber departementet vurdere dette nærmere. Slike forhold har en klar tilknytning til yrkeslivet, og det er dessverre en kjensgjerning at mobbing og trakassering forekommer på mange arbeidsplasser.

Forbundet mener slike belastninger og skader ofte må anses som en del av yrkesrisikoen som bør gi yrkesskadedekning. Arbeidsgiver bør i større grad bære ansvaret for denne risikoen enn det som følger av gjeldende rett. Regelverket bør stimulere til og gi incentiver for å verne arbeidstakere mot dette. En utvidelse av ansvaret vil kunne bidra til å forebygge slik yrkesrisiko. Det vises også til punkt 8 om oppfølging av Stortingsvedtak nr. 811.

7. «Sikkerhetsventilen» i ysl. § 11 første ledd bokstav c

Stortinget har sluttet seg til Prop. 134 L (2024–2025), og departementet legger til grunn at det vil bli innført en tilsvarende sikkerhetsventil i folketrygdloven som i yfl. § 11 første ledd bokstav c.

Personskadeforbundet er tilfreds med denne endringen, men påpeker at ftrl. § 13–4 kun gjelder yrkessykdommer, ikke yrkesskader.

Forbundet mener det bør innføres en tilsvarende sikkerhetsventil i ftrl. § 13–3 for yrkesskader, slik at dekningen harmoniseres mellom yfl og ftrl. Dette vil også harmonere med finansieringen av yrkesskadeordningen, jf. punkt 8.

8. Økonomiske og administrative konsekvenser

Folketrygdlovens kapittel 13 finansieres gjennom refusjonsordningen knyttet til den obligatoriske yrkesskadeordningen (yfl). Ansvarsgrunnlaget og dekningsområdet bør derfor være likt for disse to parallelle ordningene. Ulik praksis mellom ftrl og yfl kan føre til at forsikringselskapene betaler for mye eller for lite, avhengig av nedslagsfeltet.

Personskadeforbundet ber departementet klargjøre dette poenget for å understreke behovet for lik praktisering. Dagens praksis, der det i enkelte tilfeller er grunnlag for godkjenning etter ftrl, men ikke etter yfl (og omvendt), er uheldig og vanskelig å forstå for de som rammes.

9. Videre oppfølging av lovverket om yrkesskadedekning

Som nevnt innledningsvis under pkt 1. er *formålet med de forslåtte endringene er å sikre at de som i dag faller utenfor ordningen fordi den normale yrkesrisikoen ikke omfattes, skal få rett til erstatning.* Ingen som i dag er innenfor, skal falle utenfor som følge av de forslåtte endringene. I det tilfelle endringer i lovverk og forståelse av ulykkesbegrepet på noen områder får en utilsiktet og innskrenkende virkning må rask revisjon sikres og den enkelte skadde arbeidstakeren holdes skadesløs.

Personskadeforbundet oppfordrer departementet til å følge opp og intensivere arbeidet med øvrige endringer på yrkesskadedekningsområdet. Det er viktig at endringer som styrker arbeidstakeres vern følges opp raskt.

Rett til erstatning og rett til riktig erstatning

Askelandutvalget har fremlagt en grundig utredning om endringer i utmåling av yrkesskadeerstatning, herunder endringer i standardforskriften om kapitalisering. Utredningen ble sendt på høring 6. mai 2024, med frist 20. august 2024. Forbundet opplever at dagens kapitaliseringsfaktor gir systematisk underkompensasjon, og det haster med å rette opp dette. Vi ber derfor departementet følge opp Askeland-utvalgets anbefalinger så raskt som mulig, for at ordningen skal fylle sitt formål om «full erstatning». Vi viser til HR-2025-978-A der yrkesskadeerstatning etter dagens regler medførte at vårt medlem fikk 9,7 millioner mindre enn hva utmåling etter alminnelig erstatningsrett hadde gitt. Hvis kapitaliseringsrenten hadde blitt redusert iht forslaget fra Askeland-utvalget hadde dette i seg selv i denne sak utgjort om lag 5.7 millioner. Dagens yrkesskaderegler oppfyller altså ikke det helt grunnleggende erstatningsrettslige prinsippet om full erstatning som også er yrkesskadeerstatningsordningens formål.

Forbundet ber også departementet foreslå endringer slik at unntaket for belastningslidelser kan fjernes, i tråd med Stortingsvedtak 2. juni 2025 nr. 811:

«Stortinget ber regjeringen foreslå å endre folketrygdloven § 13-3 tredje ledd, slik at unntaket for psykiske og fysiske belastningslidelser fjernes.»

I tilknytning til oppfølgingen av Stortingets vedtak om fjerning av unntaket for psykiske og fysiske belastningslidelser, mener Personskadeforbundet at departementet bør se nærmere på skadefølger som skyldes mobbing, trakassering og særlig belastende arbeidspress. Slike belastninger og skader må anses som en del av yrkesrisikoen som bør gi yrkesskadedekning. Arbeidsgiver bør i større grad bære ansvaret for denne risikoen enn det som følger av gjeldende rett. En utvidelse av ansvaret vil også kunne bidra til å forebygge slik yrkesrisiko, jf. punkt 6.

Barn og skoleelevers behov for styrket erstatningsvern ved yrkesskader etter ftrl

Personskadeforbundet mener at yrkesskadeordningen for skolelever må gjennomgås og revideres. Barn som skades under pålagt undervisning og skoleaktivitet og som får varig redusert arbeidsevne som følge av dette bør beskyttes på samme måte som ordinære arbeidstakere. Det fremstår som et paradoks at barn som skades i pålagt undervisning ikke får langt dårligere erstatning enn hva som hadde vært tilfelle dersom samme skade oppstått som følge av trafikkulykke med bil.

Eks. To skolelever reiser pålagt aktivitetstur til alpinanlegg. I bakken blir den ene eleven påkjørt av et av alpinanlegget sine snøscootere. Den andre eleven skader seg da hen lander forkjært etter et hopp i anlegget. Begge får varige skader som gir varig uførhet og som godkjennes etter folketrygdlovens regler, men kun eleven som blir påkjørt av scooteren får erstatning for utgifter og inntektstap.

Personskadeforbundet mener det er urimelig at skolelever i obligatorisk utdanning skal ha et dårligere rettsvern en ordinære arbeidstakere. Skole og utdanningsinstitusjoner er elevens

arbeidsplass som ikke kan velges bort. I de videre arbeidet med oppfølging av yrkesskadeordningen oppfordrer derfor forbundet departementet å utrede og foreslå at også skolelever gis rett til yrkesskadeerstatning for fremtidstap.

Oslo, 04.12.2025

/sign./

Marie Brattbakk
Landsstyreleder

Per Oretorp
Ass. generalsekretær